

BERG2018

NE/TRPĚLIVOST

pondělí 4. června 2018

19.30

Továrna (Dělnická 63, P7)

Petr Bakla

Statements? (česká premiéra)

Kaija Saariaho

Graal théâtre

--- přestávka ---

Julia Wolfe

Impatience (česká premiéra)

Jana Kubánková – housle

Bronislava Smržová Tomanová – soprán

Peter Vrábel – dirigent

Orchestr BERG

Roman Hranička, Anna Romanovská Fliegerová – housle, Kateřina Lískovcová – viola, Helena Velická – violoncello, Ondřej Komárek – kontrabas, Anna Stavělová – flétna, Jarmila Vávrová – hoboj, Kiryl Tseliapniou, Anna Sysová – klarinet, Adam Plšek – fagot, Tomáš Bürger, Barbora Černá – horna, Martin Pavluš – trubka, Tomáš Bialko – trombon, Petr Salajka – tuba, Oleg Sokolov, Junko Honda – bicí nástroje, Hedvika Mousa Bacha – harfa, Jana Holmanová – klavír, Jiří Lukeš – akordeon, Tomáš Mika – elektrická kytara

Petr Bakla (*1980) ve svých skladbách často využívá základních, schematizovaných hudebních útvarů, zejména chromatické a celotónové stupnice. Zajímají ho situace a souvislosti, v nichž tento úsporný materiál nabývá zvláštní expresivity a energie. Obvyklým rysem Baklových skladeb je také práce se simultánním průběhem dvou zvukových vrstev, které, ač zpravidla dynamicky výrazně odlišené na způsob "figury a pozadí", nejsou ve vztahu vzájemné

podřízenosti – jsou rovnocenně důležité a společně generují specifické napětí a pocit nejednoznačnosti. Baklovy skladby byly uvedeny v ČR, Německu, Rakousku, Švýcarsku, Španělsku, Itálii, Francii, Polsku, Nizozemí, USA (New York, Boston, San Diego ad.), v Arménii či na Ukrajině, často v podání renomovaných interpretů a na jejich objednávku. Zvláštní důležitost má spolupráce s Ostravským centrem nové hudby. Petr Bakla studoval na Akademii múzických umění v Praze, zúčastnil se skladatelských kurzů a workshopů doma i v zahraničí, byla mu udělena stipendia a tvůrčí pobyty. Je samoukem.

www.petrbakla.com

Statements?

... pro soprán, flétnu, trubku, trombón, violoncello, bicí a klavír (2011)

Měl jsem objednávku na skladbu se sopránem a nevěděl si rady s textem. Zlomilo se to, když jsem nečekaně a na jeden zátaž v zápalu téměř automatického (nebo spíš rozverně asociativního) psaní vychrlil asi sto tezí ve formě otázek: o hudbě, okolo hudby, za hudbu i proti hudbě. Byly to většinou drobné provokace týkající se stavu současné kompozice, nejčastěji pak jejích stereotypů, akademických manýr, protežovaných klíšé... prostě věcí, se kterými jsem tehdy měl potřebu se pohádat. Ale je tam i upřímně neutrální tázání se po

tom, co hudba je a jak vzniká a co s ní a kdo jsme a kam jdeme. Zásadně důležité jsou ty otázky na koncích – právě ty byly spouštěčem hry a zřizovatelem prostoru pro dvojnásobnost a protičeň, pro přehánění, kategorické zjednodušování, donebevolající generalizace a krátká spojení, pro nactiutrhání a jiné podobné rozkoše, které si člověk obvykle nedopřává, když formuluje text s tečkami za větami. S odstupem jsem pak z té původní stovky vět s otazníkem vybral dvaadvacet, které tvoří text skladby. Jsou to takové sondy do původního seznamu, trsy volně navazujících a občas sama sebe zpochybňujících – čeho vlastně? Myšlenek? Některé ze stejntentů jsou vcelku srozumitelné, jiné zřejmě působí záhadně nebo zamlženě. Asi jako třeba lyrická poezie, k jejímuž zhudebňování se často bez okolků sahá, a já si nedovedu představit, proč a jak bych měl něco takového dělat (i na to v textu dojde, za všechny to odnesl Rilke).

www.petrbakla.com

Is every piece of music essentially repetitive?
Or is it simply easier to write music that is iterative one way or another?
What would music of today be like if there was no engraving software on hand?
Is re-using other people's music inferior to inventing your own material?
Is inventing your own material re-using without admitting it?
Do pieces of notated music inherently get crippled when writing music is so laborious?
Could you compose as, for instance, Basquiat painted?
Would you need a computer to do that?
Is sound analysis for composers the same thing as postcards for Sunday painters?
Have you ever realized that the harmonic series is quite ugly?
Have you ever found it in nature?
Does a bell sound better when its sound is made by an orchestra?
Does Gerhard Richter paint on Sundays?
Does a lot of sul ponticello help anything?
Or tremolo?
Or writing harmonics where there are no harmonics?
If you use lots of breathing sounds, will the audience think you are a humanist?
Are imitators always more emotional than inventors?
Is music notes going up and down?
Is working with "sounds" antiquated?
Could setting Rilke instead have worked better?
Are extended playing techniques just ways of upgrading the expressionist style?

Je všechna hudba ve své podstatě repetitivní?
Nebo je prostě jednodušší psát hudbu, která je tak či onak založena na opakování?
Jak by dnešní hudba vypadala, kdybychom neměli snadno dostupné notační programy?
Je apropriace hudby někoho jiného méně hodnotná než vymyšlení vlastního materiálu?
Je vymyšlení vlastního materiálu apropriací, kterou (si) nepřipouštíme?
Jsou útvary komponované hudby už v zárodku zmrzačené, protože psaní not je tak pracné?
Dalo by se komponovat tak, jako například Basquiat maloval?
Byl by k tomu potřeba počítač?
Jsou pro skladatele spektrogramy tím, čím jsou pohlednice pro nedělní malíře?
Došlo vám někdy, že alikvotní řada je docela hnusná?
Setkali jste se s ní někdy v přírodě?
Bude zvuk zvonu lepší, když ho zahraje orchestr?
Maluje Gerhard Richter v neděli?
Zlepší se něco, když předepíšete hodně sul ponticella?
Nebo tremola?
Nebo když budete psát flažoletové hmaty na tónech, kde flažolety nejsou?
Když použijete hodně zvuků evokujících lidský dech, bude si publikum myslet, že jste humanista?
Je hudba epigonů vždycky sentimentálnější než ta původní, kterou napodobují?

Je hudba noty, co lezou nahoru a dolů?
Je používání netónových zvuků překonané?
Kdybych býval zhudebnil něco od Rilkeho, bylo by to lepší?
Jsou rozšířené techniky hry jen pokusem o upgrade hudebního expresionismu?

Finská skladatelka **Kaija Saariaho** (*1952) je dnes světoznámou autorkou, která píše na objednávky prestižních institucí a interpretů. Kompozici studovala na Sibeliově akademii u Paava Heininena a Magnuse Lindberga. Ve studiích pokračovala ve Freiburgu u Briana Ferneyhougha a Klause Huberta, účastnila se Mezinárodních prázdninových kurzů pro Novou hudbu v Darmstadtu a od roku 1982 působila v pařížském institutu IRCAM. Paříž se od té doby stala jejím domovem. Saariaho dává často svým skladbám poetické názvy a soustředí se v nich především na zvukovou barvu, v čemž jí nezřídka napomáhají i nové technologie. Na počátku své pařížské éry byla poměrně radikální experimentátorkou; zhruba v polovině devadesátých let se do její tvorby vrátili tradičnější prvky, zejména melodie. „Pracuji v návaznosti na tradici,“ uvedla Saariaho před časem pro časopis HIS Voice (1/2004), „má hudba tradici nerozbíjí, a já ani nemám potřebu se o to snažit. Na druhou stranu ovšem považuji za velmi důležité psát současnou hudbu současnými prostředky. Nezajímá mě žádný druh nostalgie, ale myslím si, že je i dnes možné nacházet krásno.“

www.saariaho.org

Graal théâtre (Divadlo grálu) si název vypůjčuje od stejnojmenné knihy, jejímž autorem je Jacques Roubaud. Když jsem pracovala na houslovém koncertu, tato kniha mě nepřímo inspirovala hned dvěma způsoby: jednak vyjadřuje napětí, které vnímám mezi úsilím tvořícího skladatele a divadelní stránkou provedení, zvláště v případě koncertu, v němž sólista hraje hlavní roli, a to jak fyzicky tak hudebně. A také mě Roubaudova interpretace starého příběhu povzbudila v tvorbě něčeho, co jsem dlouho považovala za nemožné – popasovat se v rámci mého hudebního vyjadřování s myšlenkou houslového koncertu, osvědčeného hudebního útvaru, v jehož historii najdeme tolik mistrovských děl.

Graal théâtre je v kontextu mého díla výjimečný – přerušuje dlouhou řadu skladeb, ve kterých kombinuji akustické hudební nástroje s nejrůznějšími formami elektronické složky. Na rozdíl od těchto předchozích děl je tu východiskem interakce mezi orchestrem a křehkým houslovým zvukem. Prvotní inspirací je hudební mistrovství Gidona Kremera, kterému je skladba věnována.

Skladbu společně objednal BBC pro stou sezónu Proms (1995) a Nizozemský rozhlas pro svá sobotní matiné. Komorní verze vznikla pro orchestr Avanti!, který ji premiéroval 14. září 1997 pod vedením finského dirigenta Hannu Lintu společně s houslistou Johnem Storgårdsem.

Americká skladatelka **Julia Wolfe** (*1958) je spoluzakladatelkou sdružení a ansámblu Bang on a Can. Je řazena k minimalistům, ale používá svůj originální jazyk. Jak o ní řekl skladatel Louis Andriessen: „Julie se zdá být mezi zakladateli Bang on a Can nejslušnější a nejtíší, ale její hudba je ve skutečnosti nejostřejší a nejagresivnější.“ Ona sama přiznává inspiraci kapelou Led Zeppelin a Beethovenem, v jejím díle se projeví i náklonnost k lidovým nebo netradičním nástrojům. Zajímá se o sociální témata a lidské příběhy, názvy jejích skladeb jsou velmi evokativní a mohly by dobře posloužit i v rockové muzice – Cruel Sister, Fuel, My Beautiful Scream, Steel Hammer (= Krutá sestra, Palivo, Můj krásný výkřik, Ocelové kladivo)... Občas také tvoří společně s ostatními členy Bang on a Can, skladateli Davidem Langem a Michaellem Gordonem (ten je jejím manželem). Sedm let vyučovala na Manhattan School of Music, od roku 2009 učí na New York University (tu má ostatně ze svého industriálního loftu na Lower East Side blíž). Newyorská filharmonie chystá na příští sezónu premiéru její novinky

Fire in my Mouth, inspirované otřesnou událostí, která se zapsala do dějin boje za práva dělníků ve Spojených státech. V roce 2015 získala Pulitzerovu cenu za oratorium Anthracite Fields (inspiraci čerpala z historie pensylvánské uhelné oblasti), pouhý rok nato se stala držitelkou štedře dotované prestižní MacArthur Prize.

www.juliawolfemusic.com

Hudbu k němému filmu **Impatience** (Netrpělivost) z roku 1928, jehož autorem je průkopník belgického avantgardního filmu Charles Dekeukeleire, objednal nizozemský soubor Asko Ensemble. Premiéra se uskutečnila 6. dubna 2005 v Amsterdamu v rámci Nizozemského filmového festivalu. O šest let později vytvořila Julia Wolfe hudbu k dalšímu filmu Charlese Dekeukeleira, tentokrát šlo o osmiminutový Combat de boxe (Boxerský zápas) z roku 1927. Provedení se zhostil stejný soubor, nyní již pod jménem Asko | Schönberg Ensemble. Julia Wolfe kromě toho spolupracovala s americkým filmařem Billem Morrisonem na multimediálním performance Fuel (2007), které premiéroval německý Ensemble Resonanz, nebo na krátkém filmu Porch (2006).

Třiatdvacetiletý Charles Dekeukeleire (1905–1971) ve svém druhém filmu Impatience poprvé použil motocykl v erotickém kontextu, ve spojení s nahou ženou. Do té doby byl motocykl zobrazován především jako symbol technického pokroku, rychlosti a energie. Impatience je jakousi básní v obrazech – jde o čistý vizuální zážitek bez narativu, v němž figurují čtyři postavy: žena, motocykl, hory a abstraktní bloky.

Bronislava Smržová Tomanová (*1981) se od dětství věnovala houslím a zpěvu a postupem času se zaměřila především na sólový zpěv. Absolvovala Gymnázium Jana Nerudy s hudebním zaměřením u prof. Magdy Bělohávkové, Pedagogickou fakultu UK, Pražskou konzervatoř u prof. Jarmily Krásové a řadu mistrovských kurzů. Dále se pěvecky vzdělává u pěvkyně Simony Procházkové a prof. Jarmily Chaloupkové. Jako sólistka vystoupila mimo jiné s Orchestrem BERG, orchestrem Hudby hradní stráže a Policie ČR, souborem Musica bohemica, Orchestrem KOA ad. Věnuje se také písňovému repertoáru, například tvorbě Bohuslava Martinů nebo Gideona Kleina. Umělecky spolupracuje s klavíristkou Veronikou Ptáčkovou a varhanicí Evou Bublovou. Ve spolupráci s dirigentem a skladatelem Janem Zástěrou se účastnila natáčení několika CD, např. jeho oratoria Korunovace českých králů (2017). Ve stejném roce natočila pro Český rozhlas písně Jana Dobiáše. Velmi podstatná je také její pedagogická činnost. Je zakladatelkou letních pěveckých kurzů pro mladé zpěváky a festivalu Zpívající Kouřim.

www.bronislavatomanova.cz

Jana Kubánková (*1988) vystudovala Gymnázium Jana Nerudy a Akademii múzických umění v Praze. Po několik let byla stipendistkou prestižní Meadowmount School of Music v USA. Poprvé se představila s orchestrem jako sólistka již ve dvanácti letech, později vystoupila s předními českými orchestry, jakými je například PKF – Prague Philharmonia nebo Pražský komorní orchestr. Získala mnohá interpretační ocenění. Jako komorní hráčka vystoupila v přímých koncertních přenosech Českého rozhlasu, na prestižním festivalu soudobé hudby Ostrava Days či festivalu Sukův Štířín. Již za studií na gymnáziu se stala členkou Českého komorního orchestru, tělesa, jehož tradici založil Václav Talich. Ve dvaceti letech pak nastoupila do České filharmonie. Během svého sedmiletého působení absolvovala turné po celém světě a spolupracovala s mnoha světovými dirigenty. V České filharmonii se rovněž aktivně podílela na realizaci a lektorování mnoha edukativních a hudebně-osvětových projektů. V současné době se věnuje především koncertní prezentaci moderní hudební tvorby.

Peter Vrábek je slovenský dirigent, který žije a pracuje v Praze. V roce 1995 založil Orchester BERG a určil jeho hudební směřování – díky němu je dnes tento orchestr oceňován jako jedinečný interpret hudby 20. století a hudby soudobé. Spolupracuje se soudobou českou skladatelskou špičkou a vytváří inspirativní tvůrčí prostor pro vynikající umělce mladé generace. Je držitelem Ceny Gideona Kleina. Za svoji práci s Orchestrem BERG získal v roce 2010 od České hudební rady / UNESCO ocenění za zásluhy o kvalitu a šíření české hudby.

Orchester BERG je špičkové těleso, které již řadu let přináší svěží vítr na českou hudební scénu – uvádí inovativní a zároveň divácky atraktivní projekty kombinující současnou hudbu s tancem, filmem, divadlem, projekcemi apod. Vystupuje často mimo tradiční koncertní sály. Orchester BERG je jediným českým orchestrem, který pravidelně objednává a ve světových premiérách na svých akcích uvádí novinky českých skladatelů především mladé generace. Má tak na svém kontě již více než stovku světových premiér. V českých premiérách také představuje tvorbu těch nejvýznamnějších zahraničních skladatelů, mimo jiné i hudební divadlo Schwarz auf Weiss Heinera Goebbelse, hudebně filmový kus Up-close Michela van der Aa, unikátní celovečerní kompozici In vain Georga Friedricha Haase nebo legendární dílo Györgye Ligetiho Poème symphonique pro 100 metronomů. Orchester BERG uvedl celou řadu vlastních originálních projektů, například ve spolupráci s tanečnicí 420PEOPLE, režisérkou Petrou Tejnorovou, choreografkou Mirkou Eliášovou nebo režisérským duem SKUTR. Spolupracuje také s nejvýznamnějšími českými kulturními organizacemi, mezi nimiž jsou například Národní divadlo, Židovské muzeum v Praze, Centrum současného umění DOX, festivaly Struny podzimu, Pražské jaro, Hudební fórum Hradec Králové ad. Věnuje se i edukativním projektům.

www.berg.cz

CO JEŠTĚ STIHNEME DO PRÁZDNIN...

ORCHESTR BERG NA FESTIVALU CONCENTUS MORAVIAE

pátek 15. června 2018, 19.30, Bystřice nad Pernštejnem, Kulturní dům

Orchester BERG, Peter Vrábek & Martin Zbrožek – dirigenti

Bronislava Smržová Tomanová – zpěv

Třiadvacátý ročník festivalu Concentus Moraviae je věnován humoru v hudbě. Proto na něm uvedeme vtipnou kompozici Ondřeje Adámka *Ça tourne ça bloque*, ve které hudební nástroje doprovázejí samplerem spouštěné hlasy v japonštině i francouzštině. K tomu ještě koncentrovaná verze představení Psst... Maestro přichází s Martinem Zbrožkem v hlavní roli, tedy spíš rolích nejrozumnějších typů dirigentů.

přítelkyně členům KLUBERG po představení M IS FOR...

Eva Kesslová (Orchester BERG), choreograf Jiří Kylián a patronka KLUBERGu Soňa Červená

FANDÍTE NÁM? STAŇTE SE ČLENY KLUBERGu!

**Chcete podpořit jedinečné projekty z oblasti nového umění?
Zajímá Vás, co se v BERGu chystá, a chcete u toho být jako první?
PŘIDEJTE SE!**

Patronkou KLUBERGu je paní Soňa Červená, herečka a zpěvačka.
Měsíční členský příspěvek: 123 Kč [jednotlivec] / 234 Kč [ve dvou]

ČLENOVÉ KLUBERGU VZKAZUJÍ

„Jste úžasní, jak se neustále zdokonalujete a vymýšlíte nové a nové nápady!!! Gratuluji, obdivuji a držím palce:-)!!!!“ Martina B.

„Držím palce do další činnosti, obdivuji koncepci a koncerty se mi moc líbí.“ Jana M.

DĚKUJEME VŠEM ZA PODPORU!

Více informací: www.kluberg.cz.

Obrátit se můžete také na Evu Kesslovou – T: 604 205 937, E: kluberg@berg.cz

DĚKUJEME TĚM, KTERÍ NÁM POMÁHAJÍ!

DÁRCI: A-Giga s.r.o., RNDr. Ondřej Jäger, Ing. Tibor Lopušán, Vlasta Plocková, Eva a Norman Ridenourovi, Petr Somol, manželé Špirkovi

KLUBERG (klub dárců Orchestru BERG)

Petr Adler, Martina & Radvan Bahbouhovi, Soňa Červená, Nevelina Dodovová, Václav Eis, Lucie Chrápavá, Světlana & Ondřej Jägerovi, Rudolf Kryl, Jiří Kubíček [ve dvou], Rudolf Leška [ve dvou], Jiří Malíř, Jana Maříková, Jáchym Novotný, Vlasta Plocková, Petr Somol, Ivan Studený, Kateřina Svatoňová, Ing. Tomáš Svatoň, Eva & Ivan Špirkovi, Danilo Tuzar, Vladislava & Martin Valcháři, Zuzana Zubercová a jeden anonymní člen

ANDĚLÉ [dobrovolníci]

Věra Babišová, Radvan Bahbouh, Eva a Tonda Blomannovi, Jan Brázda, AK Anna Císařová & Peter Babiš, Martina Čápková, manželé Činčerovi, Valerij Durdil, Dominik Dvořák, Josef Dvořák, Pavel Dvořák, Rut Fialová, Jiří Hajdyla, Ondřej Holas, Aleš Janíček, Tomáš Jindříšek, Martina Kaňková, Jitka Kloučková, Adam Kneblík, Šimon Kočí, Ivana Kolářová, Johana Kratochvílová, Drahoslava Krnáčová, Petr Kubík, Maja Madárová, Daniel Mikolášek, Alena Miltová, Pavel Moc, Ester Nemjóová, Martin Pavala, Michal Pečeňa, Kateřina Plevová, Eva Ridenourová, Michael Romanovský, Majka Semotánová, Michaela a Howard Sidenberg, Petr Somol, Jonáš Starý, Barbora Šlosárková, Lukáš Trnka, Pavel Trnka, Jan Trojan, Pavel Trojan Jr., Michaela Volfová, David Zábranský a Jan Zázvůrek...

PODPOŘILI

Ministerstvo kultury ČR, Hlavní město Praha, Nadační fond Avast

Hlavní město Praha přispělo na aktivity Orchestru BERG v roce 2018 částkou 400 000 Kč.

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Český rozhlas, HISvoice, Harmonie

Děkujeme kreativní agentuře Brainz.cz za vizuální styl.

texty: PhDr. Vítězslav Mikeš [Saariaho / životopis], Eva Kesslová

korektura: PhDr. Alena Miltová

fotografie: Maarit Kytöharju [Saariaho], Peter Serling [Wolfe], Hedvika Tůmová [Smržová], Marie Brousilová [Kubánková], Karel Šuster [Vrábel], Pavel Hejný [BERG]